

Innhold

Forord til første utgave	5
Forord til andre utgave	6
Forord til tredje utgave	7
Forord til fjerde utgave	8
DEL I BARNERETTEN SOM RETTSOMRÅDE	19
Kapittel 1 Barnerett – en introduksjon	21
1.1 Hva er barnerett?	21
1.2 Om denne boka	24
Kapittel 2 Barnets beste og rettssikkerhet for barn	26
2.1 Vurderingstema i barneretten – barnets beste	26
2.2 Rettssikkerhet for barn	28
Kapittel 3 Rettskilder	32
3.1 Generelt	32
3.2 Grunnloven	32
3.3 Internasjonale konvensjoner	33
3.4 Annen nasjonal lovgivning	35
3.5 Lovforarbeider	36
3.6 Rettspraksis	37
3.7 Forvaltningspraksis	38
3.8 Juridisk litteratur	39
3.9 Reelle hensyn og prinsipper	39

Kapittel 4 Barns menneskerettigheter – Grunnloven, barnekonvensjonen og den europeiske menneskerettskonvensjonen	41
4.1 Innledning	41
4.2 Barns menneskerettigheter – historiske trekk	42
4.3 FNs barnekonvensjon	44
4.3.1 Barnekonvensjonens innhold – en oversikt	44
4.3.2 Barnekonvensjonens fire generelle prinsipper	45
4.3.3 Retten til omsorg og familieliv	47
4.3.4 Gjennomføring og overvåkning	48
4.4 Den europeiske menneskerettskonvensjon	49
4.4.1 Generelt	49
4.4.2 Rett til respekt for familielivet	51
4.5 Grunnloven	54
4.5.1 Innledning	54
4.5.2 Nærmere om innholdet i § 104	56
4.5.2.1 Menneskeverd og medbestemmelse – Grunnloven § 104 første ledd	56
4.5.2.2 Barnets beste – Grunnloven § 104 andre ledd	56
4.5.2.3 Integritetsvern og utvikling – Grunnloven § 104 tredje ledd	57
4.5.3 Har grunnlovsbestemmelsene praktisk betydning?	58
Kapittel 5 Barnet i samfunnet	60
5.1 Innledning	60
5.2 Barn og unge i befolkningen	60
5.3 Barnet i familien	63
5.4 Barn i barnehage	63
5.5 Barn og unge i skolen	64
5.6 Barn, internett og media	65
5.7 Barns og unges helse	67
5.8 Barn og straffbare handlinger	68
5.9 Barn og unge i markedet	70
DEL II LOV OM BARN OG FORELDRE	73
Kapittel 6 Barn og foreldre – en innledning	75
6.1 Oversikt	75
6.2 Endrede familiemønstre	76

6.3	Sentrale begreper	79
6.4	Veiledning og konfliktløsning	80
Kapittel 7	Foreldreskap	81
7.1	Hvem er foreldre til et barn, og hva er en forelder?	81
7.2	Mor	82
7.3	Far og medmor	83
7.3.1	Farskap	83
7.3.2	Medmorskap	84
7.3.3	Farskap eller medmorskap etter ekteskap	84
7.3.4	Farskap eller medmorskap ved erklæring	84
7.3.5	Farskap eller medmorskap ved dom	85
7.3.6	Farskap eller medmorskap ved assistert befruktning	85
7.3.7	Endring av farskap	87
7.4	Foreldreskap etter adopsjon	89
Kapittel 8	Foreldreansvar	90
8.1	Innledning	90
8.2	Foreldreansvarets innhold	90
8.2.1	Omsorg og bestemmelse	90
8.2.2	Barns med- og selvbestemmelsesrett	92
8.2.3	Forbud mot bruk av vold	99
8.2.4	Flytting ut av landet, opphold utenfor landet og utenlandsreiser	101
8.2.5	Rett til opplysninger om barnet	107
8.3	Hvem har foreldreansvaret?	109
8.4	Felles foreldreansvar	113
8.5	Konflikt om foreldreansvaret	117
8.5.1	Konflikter mellom foreldrene	117
8.5.2	Konflikt om foreldreansvaret etter dødsfall	120
Kapittel 9	Fast bosted	122
9.1	Innledning	122
9.2	Foreldreansvar og fast bosted	123
9.3	Hvilke løsninger som kan velges	124
9.4	Lovbestemte føringer for avgjørelse av bosted	128
9.4.1	Hensynet til barnets beste	128
9.4.2	Enighet mellom foreldrene	130
9.4.3	Barnets mening	131
9.4.4	Verdien av kontakt med begge foreldrene	132

9.5	Rettspraksis om fast bosted	132
9.5.1	Innledning	132
9.5.2	Generelle trekk ved domstolsbehandling av bosted for barn	133
9.5.3	Sentrale argumenter i rettspraksis	135
9.5.3.1	Risiko ved miljøskifte eller status quo-prinsippet	135
9.5.3.2	Best samlet foreldrekontakt mot risiko ved miljøskifte	137
9.5.3.3	Foreldrenes personlige forutsetninger og egenskaper	147
9.5.3.4	Stabile, trygge oppvekstvilkår	148
9.5.3.5	Barnets ønske	149
9.5.3.6	Splittelse av søsken	151
9.5.3.7	Barnevernsproblematikk	151
9.5.3.8	Hovedomsorg under samlivet	152
9.5.3.9	Mistanke om seksuelle overgrep	152
Kapittel 10	Samværsrett	155
10.1	En rett for barnet og for foreldrene	155
10.2	Samværsrettens omfang	156
10.2.1	Utgangspunkt	156
10.2.2	Vanlig samværsrett	157
10.2.3	Tilsyn og andre begrensninger i samværet	160
10.2.4	Nektelse av samvær	163
10.3	Gjennomføring av samværet	166
10.3.1	Ansvar for å hente og bringe barnet samt reisekostnader ved samvær	166
10.3.2	Varslingsplikt	167
10.4	Samværsrett for andre	169
10.5	Problemer med gjennomføringen av samværet	169
10.6	Rettspolitiske vurderinger	170
Kapittel 11	Saksbehandlingen	172
Kapittel 12	Forsørgelse av barn	178
12.1	Foreldrenes og samfunnets respektive ansvar	178
12.2	Foreldrenes underholdsplikt	178
12.3	Fastsettelse av bidrag	179
12.3.1	Utgangspunkt	179
12.3.2	Beregning av barnebidrag basert på underholdskostnad	180

12.3.3 Hovedpunktene for beregningen	181
12.3.4 Skjønnsmessig fastsettelse	182
12.4 Innkreving og forskuttering av bidrag	182
DEL III BARNEVERNLOVEN	185
Kapittel 13 Barnevernrett – en innledning	187
13.1 Det offentliges subsidiære ansvar	187
13.2 Grunnleggende prinsipper	189
13.3 Barn i barnevernet	192
13.4 Arbeidet med ny barnevernlov	195
13.4.1 NOU 2016: 16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse	195
13.4.2 Barne- og likestillingsdepartementet, Høring – forslag til ny barnevernslov. Datert 4. april 2019	197
13.4.3 Prop. 84 L (2019–2020) – Endringer i barnevernloven (Samtaleprosess, årlig tilstandsrapportering m.v.)	198
13.4.4 Høringsnotat – kompetanse i barnevernet	199
13.4.5 Prop. 73 L (2016–2017) Barnevernsreformen	199
13.4.6 NOU 2017: 8 Særdomstoler på nye områder?	200
13.4.7 NOU 2017: 12 Svikt og svik	200
13.5 Barnevernssaker for EMD og Høyesteretts storkammer	201
13.5.1 Oversikt	201
13.5.2 Nyere norske barnevernssaker i EMD	202
13.5.3 Barnevernssaker for HR i storkammer	204
13.6 Videre fremstilling	208
Kapittel 14 Oversikt over barnevernloven og saksbehandlingen	210
14.1 Hvem barnevernloven gjelder for	210
14.2 Organiseringen av det offentlige barnevernet	211
14.3 Mulig forløp av en barnevernsak	213
14.4 Hovedpunkter om saksbehandlingen	216
14.4.1 Utgangspunkt	216
14.4.2 Generelle saksbehandlingsregler	216
14.4.3 Saksbehandlingen for fylkesnemnda	218

Kapittel 15 Melding og undersøkelse	221
15.1 Innledning	221
15.2 Melding til barneverntjenesten	222
15.2.1 Alle meldinger skal følges opp	222
15.2.2 Om hvordan oppfølgingen skal skje	222
15.2.3 Tidsfrister for oppfølging	225
15.3 Undersøkelse	225
15.3.1 Vilkår for undersøkelsesplikt	225
15.3.2 Gjennomføring av undersøkelser	226
 Kapittel 16 Hjelpetiltak	 229
16.1 Innledning	229
16.2 Frivillige hjelpetiltak i hjemmet	230
16.2.1 Kompenserende og strukturendrende tiltak	230
16.2.2 Økonomisk stønad som hjelpetiltak	232
16.3 Pålegg om hjelpetiltak i hjemmet	233
16.4 Frivillig plassering av barn utenfor hjemmet som hjelpetiltak	236
16.5 Oppfølging av hjelpetiltak	239
 Kapittel 17 Medisinsk undersøkelse og behandling	 241
17.1 Innledning	241
17.2 Medisinsk undersøkelse og behandling etter § 4-10	241
17.3 Behandling og opplæring etter § 4-11	243
 Kapittel 18 Omsorgsovertakelse	 244
18.1 Innledning	244
18.2 Vilkårene i § 4-12 første ledd	245
18.2.1 Generelt	245
18.2.2 Omsorgssvikt, § 4-12 første ledd bokstav a	246
18.2.3 Spesielt hjelpetrengende barn, § 4-12 første ledd bokstav b	248
18.2.4 Mishandling eller overgrep, § 4-12 første ledd bokstav c	249
18.2.5 Fare for fremtidig omsorgssvikt, § 4-12 første ledd bokstav d	250
18.3 Omsorgsovertakelsen må være nødvendig	253
18.4 Omsorgsovertakelse når barnet bor utenfor hjemmet	256
18.5 Følgene av en omsorgsovertakelse	258
18.5.1 Plassering	258
18.5.2 Oppfølging	261

18.5.3	Varighet	263
18.5.4	Forholdet mellom barnet og foreldrene	263
Kapittel 19	Samværsrett	266
19.1	Utgangspunkt	266
19.2	Inngrep i samværsretten	268
19.2.1	Hovedvilkår	268
19.2.2	Samværsrett når det ikke er truffet vedtak om omsorgsovertakelse	269
19.3	Vanlig samværsrett er ikke utgangspunktet	270
19.4	Fastsettelse av samværsrettens omfang	272
19.4.1	Utgangspunkt	272
19.4.2	Formålet med og varigheten av plasseringen	273
19.4.3	Forhold ved barnet	276
19.4.4	Forhold ved foreldrene	277
19.4.5	Tilknytningsforhold og erfaringer fra tidligere samvær	278
19.4.6	Plasseringssted og -måte	280
19.5	Nektelse av samvær og sperret adresse	280
19.6	Samvær under tilsyn	283
19.7	Andre former for kontakt og restriksjoner	284
19.8	Samværsrett for andre enn foreldrene	286
Kapittel 20	Fratakelse av foreldreansvaret	288
20.1	Innledning	288
20.2	Vilkår	289
20.3	Situasjoner som kan begrunne at foreldreansvaret fratras	292
20.4	Konsekvensene av en ansvarsfratakelse	294
Kapittel 21	Samtykke til adopsjon	296
21.1	Innledning	296
21.2	Adopsjonssaker mot Norge i EMD	298
21.3	Vilkår for adopsjonssamtykke	301
21.3.1	Varig omsorgsovertakelse	301
21.3.2	Adopsjon må være til barnets beste	304
21.3.3	Adoptivsøkerne må ha vært fosterforeldre for barnet og ha vist seg skikket til å oppdra det som sitt eget	310
21.3.4	Vilkårene i adopsjonsloven må være oppfylt	311
21.3.5	Adopsjonssamtykke <i>kan</i> gis	312
21.4	Konsekvensene av et adopsjonssamtykke	313
21.5	Besøkskontakt etter adopsjon	314

Kapittel 22 Oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse	317
22.1 Innledning	317
22.2 Vilkår for oppheving av omsorgsvedtaket	318
22.2.1 Utgangspunkt – foreldrene kan gi barnet forsvarlig omsorg	318
22.2.2 Skadevirkninger ved tilbakeføring	320
22.2.3 Hensynet til barnets beste?	323
22.2.4 Fylkesnemnda må treffe vedtak om tilbakeføring	323
22.3 Forholdet mellom § 4-12 og § 4-21	324
22.4 Begrensninger i adgangen til å reise ny sak	325
22.4.1 Minstefrist	325
22.4.2 Krav om vesentlige endringer	325
22.5 Parter i sak om tilbakeføring	326
Kapittel 23 Tiltak for barn med alvorlige atferdsvansker	327
23.1 Innledning	327
23.2 Vilkårene for plassering og tilbakehold uten eget samtykke	328
23.2.1 Grunnvilkår: alvorlige atferdsvansker	328
23.2.2 Ytterligere vilkår	331
23.2.2.1 Barnets beste	331
23.2.2.2 Nødvendig tiltak	332
23.3 Tiltakene	333
23.3.1 Korttidsplassering	333
23.3.2 Langtidsplassering	334
23.3.3 Forlengelse	335
23.4 Fremgangsmåten	336
23.5 Innleggelse og tilbakehold i institusjon på grunnlag av samtykke	338
Kapittel 24 Akuttsituasjoner	339
24.1 Innledning	339
24.2 Midlertidig hjelpetiltak når barn er uten omsorg	340
24.3 Midlertidig plasseringsvedtak	341
24.4 Foreløpig flytteforbud	342
24.5 Midlertidig vedtak ved alvorlige atferdsvansker	343
Kapittel 25 Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt	344
25.1 Innledning	344
25.2 Taushetsplikt	345
25.2.1 Generelt	345

25.2.2 Taushetsplikt for dem som utfører tjenester etter barnevernloven	346
25.2.3 Taushetsplikt for andre	347
25.3 Opplysningsrett	348
25.3.1 Privatpersoner	348
25.3.2 Særlige yrkesgrupper	348
25.4 Opplysningsplikt	349
25.4.1 Privatpersoner	349
25.4.2 Yrkesmessig opplysningsplikt	350
25.4.2.1 Generelt	350
25.4.2.2 Meldeplikt av eget tiltak	351
25.4.2.3 Opplysningsplikt etter pålegg	353
Forkortelser	355
Litteraturliste	356
Forarbeider og andre offentlige dokumenter	366
Nettsider	370
Lovregister	372
Internasjonale konvensjoner	381
Rettspraksis	383
Stikkordregister	389